

בא נדבור אמת

מיטביה כהן

בוא נדבר אמת | מיטביה כהן

למשיב הרוח ומוריד הגשם
להורי, שלימדו אותי לעבד את האדמה - כל אחד בדרכו
ליובל, שהראה לי איך להכין כלים לשפע
ולילדיי, זכיתי. אתם הפירות.

עורכת אחראית: מרים הופמן-גילת

עורכת: אילת וידל

עורכת לשון: רוני סבן

עיצוב והפקה: ספריית בית-אל | אושרית טולידאנו

עיצוב כריכה: **אשחר** & more | חני כהן

נדפס בישראל, שבט ה'תש"פ | פברואר 2020

ליצירת קשר: bonedaberemet@gmail.com

עלילת הספר, הדמויות הנזכרות בו ושמותיהן הם כולם פרי דמיונה של המחברת. כל קשר בין עלילת הספר לבין אירועים שהתרחשו במציאות, כמו גם בין הדמויות הנזכרות בו ושמותיהן לבין דמויות או שמות של אנשים חיים או מתים, מקרי בהחלט.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאכסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© כל הזכויות שמורות להוצאת ספריית בית אל בע"מ

ת"ד 34101 ירושלים 9134002 טל' 02-6427117

www.beitel.co.il

All Rights reserved 5779 – 2020

Printing Rights reserved to Sifriyat Bet-El Publishing Ltd.

P.O.B 34101 Jerusalem 91340

Tel. 02-6427117

רז

כמו אבן הלוחצת על הלב, אני מרגישה את העומס הזה. אין לי אוויר, אני מנסה לנשום.

השמש מכה בלי רחמים. מכונית אחת חולפת על פניי ועוצרת על יד המכולת. מישו חוצה את הכיכר באופניים צהובים. 'חור' נידח המקום הזה, אפשר להשתגע או לישון. רק עשרים ושתיים דקות מירושלים ובכל זאת שעה וחצי בדרכים, במיוחד בשעות המתות של הצהריים, כמו עכשיו - הכול 'יבש' אף אחד לא נוסע לשום מקום. הדר כבר הייתה מדליקה סיגריה, אבל מי יעצור לה עם סיגריה. בישוב...

אני מתחילה להתקדם לכיוון השער. אם כבר לבד, אז שיהיה בתנועה. חולפת על פני הבתים, השבילים הצרים, העצים.

האמת, מי שלא גר כאן לא יוכל להבין: חבורה של אנשים שבאו ממקומות שונים בארץ. לפני עשרים שנה, בערך, חזרו רובם בתשובה, עזבו חברים ומשפחה, בחרו בשינוי ואין דרך חזרה. בהתחלה ניסו להיטמע בעולם החרדי ולהתאים את עצמם לדרישות הגבוהות. החליפו בגדים וסיגלו לעצמם מנהגים חדשים. במוקדם או במאוחר, בינם לבין עצמם, הודו שלמרות הכול לא מקבלים אותם שם. לנצח ירגישו שונים וקצת מנוודים.

...והיה בהם געגוע, בעיקר לטבע, לשקיעות, לאוויר ההרים, געגועים לאדמה.

לאט-לאט מצאו זה את זה, חבר הביא חבר והחליטו להקים יישוב חדש סמוך לירושלים - יישוב חקלאי לבעלי תשובה. הממשלה עודדה אז

יוזמות כאלה ובירכה את החלוצים של התקופה. חזונם של המתיישבים היה לפתח חקלאות אורגנית, כרמים ומטעי זיתים וליישב את הארץ שהובטחה לאברהם לפני אלפיים שנה.

הם מצאו את ההר היפה הזה המשקיף אל השפלה. בימים בהירים, כמו היום, רואים מכאן את הים - פס בהיר מעבר להרים, רחוק כל כך כמו אין רשות להשתמש בו אלא לראותו בלבד, לזכר הימים ההם ההולכים ונשכחים.

אחר כך ישבו על כתיבת תקנון יישובי. העלו והורידו רעיונות תרו אחר עקרונות.

הסכימו פה אחד: ללא טלוויזיות בבתים! 'טמבלוויזיות', כך כינו אותן, מטמטמות את המוח, מבזבזות את הזמן. הם רצו ילדים מתרוצצים בחוץ, משחקים ב'תופסת', מטפסים על עצים; ילדים שילמדו להכיר את הוואדי הסמוך.

לאחר ויכוחים הסכימו על מחשב בבתים (עדיין לא היה אינטרנט). קופסת המחשב נראתה תמימה ולא העלו על דעתם שתהיה פתח אל העולם שבחוץ, אל כל מה שלא נמצא ביישוב; שתהיה צוהר אל חיים אחרים, אסורים, מלאי חוצפה וחופש.

ועוד הוחלט: כיסוי ראש מלא לנשים וזקן לכל הגברים.

ומה אם יבוא צדיק אמיתי, איש בעל מידות טובות אבל בלי זקן? - שיגדל! מה אכפת לו להוסיף קדושה במקום שאפשר.

ישבו יחד וחשבו על הבתים שיבנו כאן ועל הכבישים שצריך לסלול. חתמו כולם על עבודה עברית: לא ייכנסו ערבים או תאילנדים ליישוב ואף לא פועלים רומנים. בארץ ישראל נפרנס את עם ישראל, כך חשבו. כשעברתי אתמול על יד ביתה של משפחת קפלן, שמעתי את 'התיקון הכללי' מתנגן ומלווה את רעש הפטישים של הבנאים.

שנים עברו מיום שהגיעו הקרוואנים, ממלאים את האוויר בריח של פלסטיק חדש. אבא עמד נרגש וצילם במצלמתו הכבדה את המשאיות

העולות באיטיות במעלה ההר; מישהי חילקה סנדוויצ'ים.

בכל קרוואן שלושה חדרי שינה וסלון, ובתוכו הלכה והתרחבה המשפחה - משניים לחמישה, לשישה ולשמונה ילדים. השנים עברו ובתי הקבע הלכו ונבנו ומילאו את ההר, על כל דונם בית.

החזון החקלאי די גזנח - יש מי שחפר כמה ערוגות על יד ביתו וגידל ירקות ופרחים; יש מי ששתל כמה עצי פרי וגפנים. איש איש דאג לפרנסתו והיו שהרחיבו את הבית למטרות השכרה. בכך מימנו את הוצאות הלימוד של ילדיהם בישיבות ובאולפנות.

"אלוהים!" אני קוראת בלחש באוויר שעומד ביני ובינו, בשקט של הטרמפיאדה. שואלת את עצמי אם מותר לי לבטא את שמו בה"א. אלוקים, הוא האל הגדול הגיבור והנורא, אלוהים בשבילי הוא אל מלא רחמים...

רכב מתקרב, אולי יש תקווה.

עדי כהן מאיטה את רכבה - מטפחת ראש סגולה גדולה.

"אני מגיעה לירושלים", היא אומרת בקול.

"תודה", אני מפטירה ונכנסת למרחב המבולגן, סוגרת אחריי את הדלת. כיסא תינוק, ריח פירות שהתעייפו מהחום הסגור (תשעה ילדים, כן ירבו). אני פותחת חלון, נחגרת, רגליי לא מוצאות מנוח בין פקקים, ניירות מצויירים מקומטים ומוכתמים ובובה אחת שנשכחה.

"לאן את צריכה?" עיניה בוחנות דרך המראה.

"לעין כרם", אני עונה בשקט.

היא מגיעה למרכז העיר, חסכה לי עמידה בצומת הגוש. מבטינו מתחלפים, שפתיה קפוצות ועיניה צרות. היא מנסה לתפוס את מבטי ובעיניה תוכחה, ואולי זה רק נדמה לי. אני מתחמקת והחלון מציל אותי. רק שלא תנסה לדבר אתי. אין לי כוח לא לנחמדות המתחננת ולא למוסר המצטדק. היא כנראה מבינה את הרמז ובלחיצת אצבע מפעילה את הכונן. בלבי תפילה:

אז לכולם יש מה להגיד על הדר, החברה הכי טובה שלי, הנשמה הכי מתוקה בעולם. היא עזבה את הכול ועכשיו היא 'מסתובבת'. אמא שלי חושבת שאני צריכה להיות ערנית מאוד ולשים לב איך זה משפיע עליי כי בזמן האחרון היא רואה שגם אני קצת 'מחפפת' - לא כל כך מתפללת והשרוול הולך ומתקצר. והנזם באף, נו באמת, אמא שלי לא מבינה למה אני צריכה את זה: "מה רע בעגילים באוזן; למה נזם; למה לחזור את הגוף; אולי רק נקודה קטנה; למה חישוק כזה גדול; מה את מנסה להוכיח..."

מתקרבים לירושלים והעיר העמוסה הזו דווקא משקיטה בי את הסערה. אף אחד לא מכיר אותי ואני מרגישה הקלה, חלק מן ההמון. מכוניות חוצות רחובות, בניינים מלאים בקירות וקורות, חדרים, חללים, אנשים, אנשים. אני שולפת אוזנייה אחת. השיר ממשיך להתנגן לעצמו. מבקשת מעדי שתעצור כשתוכל.

"בבקשה", קולה רשמי, "יום טוב ו... תמסרי ד"ש לאמא, אה..."

"טוב, תודה", אני אומרת והלב שלי כבר גולש החוצה, אחריו גם התיק והרגליים והדלת נסגרת בטריקה. אני בחוץ, מחזירה את האוזנייה וחוזרת לעצמי, למציאות הפשוטה שלי, והעיר ההומה מייצבת את לבי הסוער.

"הנה אני, כבר פוחדת לחשוב, הימים שלנו אין בם מרגוע. אולי אלוהים מנסה לעזוב...."

נכנסת לבניין סמוך, מסתכלת סביב, נבוכה מרגישה כמו חוטאת בגניבה. ואז בחטף מסירה את החצאית מעליי ומכניסה אותה לתיק. המכנסיים הפשוטים משחררים, לא מתחנפים ובין רגע אני הופכת לאנונימית, סתם עוד בחורה, כמעט שקופה, חלק מכולם. אני חוזרת מהר אל הרחוב, שכמו נשאר אדיש לשינוי שחל בי. אף אחד לא מכיר אותי כאן, אף אחד לא מגדיר.

רק לא שיעור על גן עדן וגיהנום, על שכר ועונש. אולי היא רוצה שאקשיב לשיעור ו'אתחזק', אבל המילה 'התחזקות' עצמה כבר גורמת לי חולשה. טוב שיש לי מוסיקה משלי, מפלט מהעולם הדוחק.

אני שמה את האוזניות הקטנות, 'היהודים' מתחילים להתנגן, הלהקה שהדר הכירה לי: "את חייבת לשמוע אותם, משהו סוף, פשוט יש להם את זה". ואמא אמרה לי אז בקול מתוח: "איך את יכולה להקשיב ללהקה שכותבת את השם שלה עם צלבים, השם ישמור!".

עוצמת עיניים, מקשיבה למילים, לקול החזק, הסוחף: "אם אתה הולך, אז קח אותי, אתה שומע זאת, אני שרה אליך"; "מי אמר לך שאת מוכרחה ומי דחק אותך לקיר". והלחץ הזה בלב חוזר בעוצמה רבה והבכי תקוע בגרון. היום אני נוסעת מכאן, מהיישוב שלי.

מיישוב חקלאי הפך לקהילתי, והקהילה קטנה, קטנה וצפופה - הבן של משפחת לוי התחתן עם הבת של טולדנו, והבן של דביר עם בת דודה של בן-דוד. נעמה האמא של משפחת פרידמן היא בעצם אחות של מנחם, האבא של רוזנברג; בקיצור, כולנו משפחה אחת.

אז כולם יודעים שהבן של רוזנברג עזב את הישיבה ועכשיו הוא מסתובב בירושלים עם כל מיני חברה 'שרוטים', מגדל שיער, לא מגיע לשבתות. מישוהו אמר שהוא חושב להתגייס לצבא אבל לא בטוח שייתנו לו כי פתחו לו תיק על שימוש עצמי. מסכן מנחם, איך קרה לו דבר כזה. הרי הבנים תמיד ישבו על ידו בתפילה ותמיד למד אתם בין מנחה לערבית. בטח אוכל את עצמו, מסכן.

וכולם יודעים שתהילה בדיכאון אחרי לידה. כבר אירגנו לה ארוחות, שיהיה לפחות איזה מרק חם לילדים. היא לא יצאה מהמיטה אולי חודש. נשים התארגנו לעזור לה בבית שיהיה קצת נעים.

ורבקה הבת של דבורה האחות מתחתנת. כן, ברוך ה', בחור טוב. בן של בעלי תשובה מירושלים, עשה קורס בנגרות, לומד חצי יום תורה. בעזרת ה', בקרוב אצלכם.

- 2 -

הבית של דודה נורית קרוב למכולת הקטנה של עין כרם, סמוך לתחנה האחרונה. קצה המדרגות ימינה - עצי אורן גדולים, אצטרובלים ומחטים פזורים על האדמה הלחה ואוושת רוח. שרף כתום מתפקע מתוך הגזעים העתיקים.

משהו בתוכי כמו אומר הלל.

שער הברזל צבוע טורקיז ובמרכזו ויטראז' של 'חמסה'. הנה, אני לוחצת על הידית והשער נפתח בקלות, כמו דלתי תפילה שלא ננעלים. חתול מנמנם את חייו יושב על ספה מכוסה בד קטיפה בצבע כחול עמוק; שיחי גרניים אדומים וורודים מימין ומשמאל; אלוורה ונענע מטשטשים גבולות עם ריח זעזע ומרווה - הגינה של דודה נורית.

כל בוקר אחרי 'שחור חזק' וסיגריה היא קוטפת את העלים ש"ויתרו על החיים" ומחזקת את אלה ש"רוצים לחיות", כך היא אומרת בקול צרוד ובלב גדוש. את הצמחים בגינה היא משקה בצינור כאילו לא היו טפטפות מעולם. "זה הזמן שלי עם הפרחים, מתי אדבר אליהם, מתי אשיר להם?" היא מסבירה.

עכשיו אני כאן, יורדת שתי מדרגות רחבות ומגיעה אל דלת הכניסה. אני קוראת לדודה נורית והגינה כמו שומעת אותי, מזדקפת, מתיישרת, מאירה פנים.

הנה הדלת הפתוחה למחצה. אפשר לשמוע את צעדיה הטופפים על רצפה מעוטרת. "רוז'ו!", קולה צרוד ועיניה נוצצות משמחה. בלי תנאים וכלי דרישות היא שמחה בבואי. אנחנו חבוקות חיבוק של 'מעין עולם הבא' בריח 'פצ'ולי' עוטף ובשרוולים רחבים. אני מרפה מן החיבוק ומתכרבלת בתוך ידיה. "התגעגעי אלייך, נשמה". "גם אני". כך עומדות שתינו, שלא ייגמר לעולם.

"תני לי להסתכל עלייך, יפה שלי", אומרת דודה נורית ומרחיקה אותי

בידיה החזקות. "כמה גדלת, חודש לא רואים אותך ואת ככה... שכחתי כמה יפה את... בואי, אכין לך תה אולי קפה, מה תרצי? ויש לי עוגיות ג'ינג'ר מצוינות. איזה 'דרייב' נכנס בי אתמול כשהתקשרת. אפיתי, ניקיתי, אל תשאלי... בואי תניחי את התיק. מה את שותה?"

"שחור", אני עונה, "על השחור שלך אני לא מוותרת". הבית הזה חם ומחבק כמוהו, חלונות גדולים מלאי אור; ירושלים של זהב מבעד לאורנים כבדים מטל ומשנים.

אני נכנסת אחריה למטבח. על אדן החלון ועל מדפי עץ עבים צנצנות שקופות גדולות וקטנות ובתוכן: עדשים כתומות, עדשים ירוקות, אורז לבן, אורז זהוב, גרגרי חומס, גרגרי תירס צהובים. צרור של ענפי זעתר מתייבשים תלוי הפוך בחוט על מסמר בקיר; שמן זית, לימונים, סלסילה מלאה ראשי שום גדולים.

דודה נורית עסוקה - שתי כוסות זכוכית, מים בפנינג'ן וסבלנות לכל דבר. "אם רוצים קפה טוב צריך לחכות", היא מחייכת אליי וקמטים קטנים ליד העיניים מוסיפים לה חן של ותק עולם. המים מתחילים לבעבע בפנינג'ן והיא מוסיפה לתוכו שתי כפות קפה ובוחשת. הצמידים שעל ידיה מצלצלים וטבעות מעטרות כמעט כל אחת מאצבעותיה - אבן טורקיז גדולה לצד ענבר כתום, פס דקיק של זהב על הזרת, ועוד טבעת קטנה מכסף בעבודת יד. עכשיו היא מוסיפה אבקת הל טחון, מערבבת לאט וממשיכה לצלצל בצמידה, מרימה את עיניה אליי ומחייכת. "כיף שבאת!" היא אומרת ולא מוסיפה.

אנחנו עומדות במטבח והכול בסדר. אפשר לשמוע את קולות הציפורים המסתתרות בצמרת האורן. עומדות וריח הקפה מתחיל למלא את חלל החדר עד התקרה הגבוהה האוגרת בתוכה זיכרונות שבשתיקה. היא לובשת שמלה בעלת שרוולים רחבים, בצבע בורדו וכפתורי נחושת גדולים מאוד רכוסים לכל אורך השמלה. תלתלים ערמוניים שזורים בחוטי כסף, משתלשלים ברשול על ראשה וסיכה אחת מנסה ללא הצלחה לעשות קצת סדר. עיניה שחורות, טובות וחכמות.

היא מזוגת את הקפה לכוסות, שמה סוכר בכל כוס ומערבבת. מוציאה מקופסת פח מעוטרת פרחים את העוגיות המפורסמות שלה ("אפילו פלפל שחור שמתי בהן...") ושמה אותן על צלוחית מזוגגת. אנחנו מסבות אל שולחן העץ שבמטבח.

"טוב", היא אומרת באנחה, "עכשיו אפשר להגיד שלום".

"שלום, דודה!" אני צוחקת איתה.

"אז באת ככה, לתקופה, אה?" שואלת בחצי שאלה ומסתכלת לי בעיניים.

"כן, אם זה בסדר".

"יותר מבסדר, זה מצוין".

היא לא שואלת מה קרה, למה עזבתי הכול, למה לברוח ומה עם 'כבד את אביך ואת אמך' ועם 'אריכון ימך'. פשוט אומרת: "זה מצוין" וזהו. הקפה עשיר וסמיך, חם, מתוק ומר, והעוגיות נימוחות בפה. הצללים משנים את צבע החדר ורומזים על הערב הרוצה להיכנס ועל היום הנמוג. אני מסתכלת על הפרחים באדנית שעל החלון. דודה נורית מספרת לי על הקיסוס המטפס על הקיר הפונה לכיוון הוואדי. לאן הוא ממחר, היא לא יודעת, מתפרע, משתולל. מתלבטת אם לגזום או לתת לו לעשות את שלו, פשוט לגדול ולהתפשט. "לפעמים", היא אומרת, "צריך לתת לצמחים לעשות את שלהם. זה לא עוזר לריב אתם. חוץ מזה, כמה נורא כבר יכול להיות קיר של קיסוס".

"היי, קטנה, הגעת לנורית?"

"כן".

"אז אני לא דואג. אחותי תפנק אותך. תמסרי לה ד"ש".

"אבא, תמסור לאמא שלא התכוונתי לפגוע".

"היא יודעת, זה בסדר, היא תולה כביסה בחוץ".

- 3 -

דודה נורית

מדליקה גפרור ומצמידה לסיגריה. ריח עשן ממלא את החדר. אחר כך באותו גפרור מדליקה את הנר שחיכה בסבלנות, 'כל עוד הנר דולק אפשר לתקן'. היום יש לטבע מקום בחיים שלי ואני נותנת לו לעשות את שלו, לסגור יום ולפתוח ערב, לאט, לא ממהרת להדליק את האור.

אחרי עשר שנות נישואים חזרתי לעשן. על זה רבנו הרבה. 'את בת מלך', הוא אמר לי, 'זה לא מתאים'. היו שבועות שלא נגעתי בסיגריה, באמת שניסיתי, אבל כל פעם חזרתי אל השאיפה הזו. מרגישה בחיים דווקא בתוך העשן שיכול לקצר את החיים. עכשיו אני שואפת אלי את עשן הסיגריה ושומעת את האחינית שלי מתארגנת בחדר הקטן.

ריח אורנים נכנס עם הרוח הירושלמית.

לא תמיד הייתי ככה, מקושטת, היו זמנים אחרים כאילו בגלגול אחר שרוב בגדיי היו צבועים שחור או כחול כהה, לפעמים יצאתי מהשגרה בצבע חום. נפשי מלאת הגוונים הייתה אז מקופלת, מכונסת עמוק-עמוק בין הצלעות, ישנה שינה טרופה ומדי פעם משמיעה את קולה: 'ממעמקים קראתיך ה'". מדי פעם הרגשתי את הפרפור הזה בלבי, רוצה לרוץ, הולכת ברחוב בצעדים מדודים, קומתי אסופה ומבטי פשוט, מדמינת את עצמי יחפה על החוף.

לבי היה פועם בחזקה כאילו רוצה לצאת מגופי, לרקוד, לקפוץ אל השמים. הסתירה הזו הייתה גורמת לי חולשה בברכיים. בכוח השקטתי את עצמי משתכנעת שצריך מסירות נפש בעולם הזה, יש מחיר לתשובה. השתדלתי

להתרכז במטרות שלשמש יצאתי מהבית. עושה קניות בזריזות וחוזרת הביתה עמוסת שקיות של פרות, ירקות, ממתקים לשבת.

העשייה הדחיקה את המחשבה. מכבסת, תולה, מבשלת, מנקה, חוטפת רבע שעה של מנוחה לפני שהקטנים חוזרים, מקבלת אותם בשמחה או לא, מתאמצת מאוד להיות ראויה למשפחה שבנתי. יום ועוד יום קמה ונופלת, משתדלת ומתייאשת ושוב נלחמת על ההצלחות הקטנות שלי, מתגברת על הכעס, מנחמת, משדלת, קורסת עייפה וקמה להיניק.

בוקר-בוקר קמה בחמש, מתפללת, אומרת תהילים ונכנסת למטבח הקטן, מסדרת שורה של פרוסות כמו חיילים, פרוסות פתוחות מוכנות למריחה. מכינה לילדים שירגישו את אמא בזמן ההפסקה בבית הספר, שידעו שאני אוהבת אותם. חותכת להם תפוחים, מוציאה את הגרעינים, קולפת ללאה את הקליפה. אחר כך היו קמים אחד אחד, כל אחד לדרכו, יוצאים לעבודת הבורא וגם לעבודת החרבה שבה חיינו.

כשיצאתי מביתי, הייתי בודקת היטב-היטב אם אני נראית מספיק חרדית, חרדה למה שיגידו השכנים, המלמד, אמו של החבר של ישראל; חרדה לגורל ילדי וילדי ילדי, איך ישתלבו בחברה שלא באמת מקבלת אותם כשווים. במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים לא רוצים לעמוד. עושים לנו טובה גדולה שמסכימים לקבל אותנו בשערי התלמוד-תורה הקדושים. קדושים כל כך עד שרק יחידי סגולה מותרים לבוא בהם. לשם אמור לבוא מלך הכבוד, מלך שהשלוש שלו.

הרי ניתקנו את הקשר עם העבר, בסכין חתכנו ושמחנו בכאב. ייסורים ממרקים וזה לכבוד ה'. הקשבנו אז לקול ה' בכוח ולא לקול ה' בהדר. לא היה שם הדר, הייתה פשטות גדולה - שולחן, שעוונית חמניות, כיסאות פלסטיק, תמונה של החפץ-חיים, חדרים צפופים, קולות ילדים קוראים קריאת שמע לפני השינה ומתחת למיטה נטלה בתוך קערה מכוסה, בגדים מוכנים על המיטות ליום המחר - לְבָנִים חולצות משובצות, ציציות, מכנסיים שחורים; לבנות - כחול-תכלת, (כמה כחול-תכלת כיבסתי, בלי סוף, כחול-תכלת תלויים על חוטים ארוכים דומים בדיוק לחוטי הכביסה

שבמרפסת ממול ובמרפסות סביב).

היום כל הצבעים יושבים אצלי בארון: סגול, ירוק, אדום, כתום, רק לא כחול-תכלת. את ביתי אני מלבישה בצבעים שאז צבעו רק את החלומות. הערב יורד, אני ניגשת לחדר ומדליקה 88fm המוסיקה הכי טובה ברדיו, פותחת את הצבעים וריח שמן חריף מתפזר.

- 4 -

ר"ז

בוקר, כנראה מאוחר. קולות תנועה מגיעים מן המטבח וריח לחמניות טריות מעורר את התיאבון. נורית שוטפת, חותכת, מטגנת ומתבלת. הבית מתעורר ואני יוצאת מבין השמיכות הרכות. הראש מתמלא במחשבות, לא הכול ברור מאליו כמו פעם. קול פנימי אומר לי לבחון דברים מחדש.

המילים 'מודה אני לפניך...' עומדות דרך קבע על קצה לשוני אבל אני עוצרת בהן ומחליקה אותן חזרה. ננעלו דלתי שפתיי אבל דלתי לבי לא ננעלו ואני אומרת בלב "תודה לך אלוהים על שאתה מאמין בי ומעיר אותי שוב לבוקר חדש, מלך חי וקיים".

מוציאה מהתיק את הנרתיק של עדשות המגע, את מברשת השיניים ואת הבגדים שאלבש היום: מכנסי ג'ינס פשוטים וחולצת כותנה בצבע לבן. נכנסת לשירותים המקושטים בצבעי טורקז ומתארגנת. עכשיו נטילת ידיים. זה זורם לי בדם, לא מתחילים את היום בלי נטילת ידיים, אני נזכרת באמא מסבירה לי שבלילה, כשישנים, חלק מהנשמה עוזב את הגוף, וכשהגוף ריק מנשמה אין בו חיים, ובמקום שאין חיים עומדת טומאה. אני מרוקנת את הכוס של מברשות השיניים וממלאה את כולה במים (שיהיה שפע...), שופכת על יד ימין ואז על שמאל, שוב ימין, שוב שמאל, שוב ימין ושוב שמאל, לסירוגין, כמו שאומרים. זהו, את הברכה אומר בלב: '...אשר קידשנו במצוותיו...' נו, מה 'קדשנו' ומה 'מצוותיו', הבוקר אני לא יודעת כלום ולמה צריך להיות כאלה כבדים. פתאום בא לי לחזור לשמיכות. עוזבת את הברכה כמו שהיא, לא מן השפה ולא לחוץ, ואלוהים משקיף ממעון קודשו מן השמים. מבט אחד במראה, כך אני נראית היום.

"בוקר טוב, נסיכה, יש קפה, יש לחמניות חמות, עכשיו יוצאות מהתנור". היא מניחה על השולחן צלוחיות זכוכית קטנות - זיתים שחורים, גבינה בולגרית חתוכה טובלת בשמן זית, פסטו, סלט ירקות חתוך דק בקערה עמוקה, וחביתה מקושקשת מתובלת בבצל ובפפריקה על צלחת מעוטרת פס זהב. נורית לוקחת מגבת, מוציאה מהתנור תבנית מלאה לחמניות קטנות שזופות ועליהן שומשום זהוב, ריח גן עדן. נורית שמה בסלסילת קש ומגישה לשולחן בחיוך שמזכיר לי את אבא. שניהם מחייכים דרך העיניים. אני מיד אוכלת את הלחם וחושבת בהתרסה: 'שהנטילה של הבוקר תהיה גם על הלחם...'

"טעם של בית, תודה לך נורית על הכול".

"אה, שטויות. תענוג בשבילי לראות אותך ככה, מתכייפת על הטעמים". היא מתיישבת מולי וגל של ריחות טובים סביבה.

"אבא מוסר לך ד"ש", נזכרתי, "אמרתי לו שאהיה אצלך וזה הרגיע אותו".

"מותק, אבא שלך איש זהב", היא אומרת בחום. כן, אני חושבת על אבא, גבוה, אבן עם לב אדם. אחר כך דמותה של אמי עוברת בראשי ודוחסת את האוויר סביבי.

"עם אמא קצת קשה לי", אני מודה.

"עם אמא זה אף פעם לא פשוט", אומרת דודה נורית בחיוך, לוקחת צלחת ועורמת עליה מכל טוב. אני פותחת את הלב ומספרת לה על הוויכוחים שלנו, על השתיקות בבית, על הרגעים שאני הולכת לחדר כי קשה לי לנשום. זה לא בגלל המילים, זה בגלל מה שבין המילים: "את פועלת כדי להשיג תשומת לב", אמרה לי אמא ברגע של עייפות, "למה את עושה 'דווקא'? למה את מותחת את הגבולות בכוונה?"

"את לא עושה דווקא", מחייכת דודה נורית.

"אני יודעת. אני מחפשת. לא יודעת בדיוק מה אבל זה משהו שעוד לא

- 5 -

"היי, אחותי, מה המצב?"

"סבבה, אני בעין כרם".

"אצל דודה שלך?"

"כן".

"טוב, תקשיבי, מה דעתך על הכינרת?"

"??"

"זורמים, אפשר לנסוע לדוגית. שמעתי שיש שם מקום לאכול ולישון

כמו הבתים היהודיים בהודו".

"מתקשרת אלייך. שנייה".

אני מחייגת אל הדר ומזווית העיין רואה את דודה נורית מתחילה לפנות את הכלים מהשולחן.

"מה המצב? אחות".

"דתיים?" אני מרגישה עומס בין הצלעות. "הדר, אני בדיוק מתרחקת

כאן ממשהו ואת לוקחת אותי עד הכינרת כדי לפגוש עוד דתיים?"

"דתיים", היא נאנחת, "כן, אבל הכול חינוס, ארוחות, מקום לישון. הם בקטע של הפצה אבל מה אכפת לנו. את לא חייבת להקשיב לדיבורים".

אני חושבת על המים ועל חום השמש המציף. "טוב, למה לא", אני אומרת והדר כבר צוהלת, "אחלה, איזה כיף אתך, אחותי, אז מתי נפגשים?", אני משתפת אותה שחשבת להוריד פרופיל, יום אחד של שקט, לא לעשות כלום, לא לנסוע לשום מקום, לשבת בגינה של דודה שלי ולהסתכל על הפרחים.

"טוב", היא אומרת משועשעת, "לך יש את זה טבעי, את לא צריכה שום דבר כדי לשבת ולהסתכל על פרחים במשך שעה". אני יכולה לשמוע את החיוך הקטן הזה של הדר.

מצאתי". דודה נורית רוכנת קדימה, מרפקיה שעונים, תלתליה הסתורים מסתירים את אוזניה ומגלים עגילי כסף חישוקיים.

"גם אני עוד לא מצאתי", היא אומרת, נותנת למילים לשהות שם כמה שניות, "עוד לא מצאתי! את מבינה? אולי גם לא אמורים למצוא. אולי כל העניין הוא לחפש. מי שמוצא, כבר אין לו מה לעשות בעולם הזה. רק אם אתה יגע כל חייך - תאמין. שלא תביני לא נכון. אני שומרת שבת, כשרות וזה... אבל אני לא מגדירה את עצמי דתייה. זהו, הגדרתי את עצמי מספיק בחיים האלה ומה יצא לי מזה? - כלום. כלל של הגדרות. היום אני מנסה להיות בן אדם טוב. זו המטרה שלי, אני יודעת מה רוצים ממני ומעבר לכך לא יודעת כלום". אני רואה את העיניים השחורות שלה ומרגישה דמעה קטנה מחליקה על לחיי.

"אני עוברת הרבה שינויים", אני לוחשת, מנסה לשמוע את הקול שלי אבל שומעת את קולה של אמי, את קולו של רב האולפנה, קולה של השכנה. "חשוב לי להבין איפה אני בתוך כל זה".

"שינויים זה טוב, זה לא סוף פסוק, את מבינה? את באמצע תהליך ונראה לאן יביאו אותך השנים. צריך לקחת אוויר ולא להילחץ. הלחץ רק דוחס את התהליכים שלנו, מכווץ הכול, מועך את הצורה הפנימית. תאמיני לי, אני יודעת על מה אני מדברת. אבל תדעי לך (היא מורחת פסטו על הלחם ונושמת עמוק) להיות אמא זה לא קל. את רוצה לחסוך מהילד שלך את כל הבלגן. אמהות ודאגה הולכים יחד". דודה נורית מלקטת שומשומים באצבעה ושמה על לשונה.

"אז כשאחזור אראה לך מה אני מוכרת בזמן האחרון: אריחים מקושטים עבודת יד. יש דברים יפים. טוב נשמה", נשיקה חטופה, "אני זזה". היא מרימה ארגז שהיה מונח על יד הדלת, "אחזור בשתיים בערך, אין לי פלאפון, את יודעת, נדבר כשאחזור, טוב, נשמה ביי".

הדלת נסגרת. פתאום שקט. אני שומעת את צעדיה המתרחקים כשהיא עולה במדרגות ואני קמה ומכינה לי 'נס'. יוצאת אל הגינה עם הקפה ועם שורת שוקולד חלב, מתיישבת על אבן סמוך לגרניום, לוגמת לאט, טובלת את השוקולד בקפה וטועמת את הטעם הנמס בפה. השמש ייבשה את הטל על הפרחים האדומים ועוד מעט יהיה חם. טוב לי להיות לבד, אולי אני נשמה הזקוקה ליותר פרטיות. רק שלא אהיה יותר מדי בתוך עצמי ואגמור בבית יפה עם אוויר ירושלמי ו...לבד. דרור קטן מתקרב אליי, אם לא אזוז אולי לא יברח כל כך מהר, יושבת בשקט, נושמת לאט והדרור לא מרגיש בי, מנתר את ניתוריו הקטנים מחפש אחר דבר מה. אני מנסה לתפוס את המבט שלו - עיניים קטנות וערניות. הוא מציץ, אולי חש בקרבתו. פתאום בהחלטה של רגע עף ונעלם.

"טוב, אחותי", היא סוגרת את השיחה, "אז קבענו מחר, נדבר אחר כך, ביי" ונעלמת, משאירה אחריה את האור של הכינרת.

אני מניחה את הפלאפון על השולחן הנקי. דודה נורית שוטפת כלים עם הגב אליי. יש המון כוח בנוכחות שלה ובכל זאת היא נראית לי פתאום קצת כפופה. איך לא חשבתי עליה בכלל, רק הגעתי וכבר מחר אני נוסעת. אתמול, בשיחה ההיא, אמא שלי אמרה לי שאם רק הייתי מסתכלת על התמונה הרחבה יותר, הכול היה שונה. אני יודעת שיש בזה משהו. אומרת לה שמחר אסע לצפון כאילו לא שמעה את השיחה.

"זה בסדר", דודה נורית מרימה את מבטה, עצב מציץ דרך שחור עיניה. "אני רגילה ל'לבד' שלי ואת לא צריכה להסביר לי שום דבר". קולה כבד. ככה לבד בבית היפה הזה עם החלון הגדול וריח הבישולים. אני ניגשת אליה ומניחה את ידי על כתפה. נורית סוגרת את הברז ובידיים רטובות מחבקת אותי חזק. "את כמו אבא שלך, מרגישה הכול, אה?". היא מנגבת את הפנים בכף יד מהירה ואי אפשר לדעת אם עיניה רטובות מדמעות או ממים.

"די, נשמה, עזבי, שלא תכביד עלייך הדודה שלך, תרגישי חופשי לבוא וללכת בלי לתת לי הסברים. הלבד הזה הוא חלק מהבחירה שלי ואני מכירה את השקט של הבית הזה כמו שאני מכירה את עצמי. הרבה שנים ויתרתי על המציאות שלי בשביל הילדים. חיכיתי שיגדלו כדי שאוכל לעשות את השינוי מבלי לפגוע בהם. עכשיו אני כאן ויש לי את עצמי סוף סוף. עם זה יש גם הרבה 'לבד' ואני מקבלת זאת באהבה". היא מתחילה לפנות את השייש, פותחת וסוגרת את המקרר.

"תקשיבי, אני חייבת לרוץ. יש לי סחורה שאני צריכה להשאיר בשלוש חנויות: אחת כאן בעין כרם ושתיים במרכז העיר. הבנתי שאת רוצה להישאר כאן היום, אז יוצא לך טוב. תרגישי בבית. יש קורנפלקס וחלב". היא מראה לי את השוקולד בארון השמאלי למעלה, אפשר להרגיש שקצב החיים טוב לה.